

НАГОЛОШЕННЯ У ГОВОРАХ І АКЦЕНТНА ВАРІАНТНІСТЬ

*У статті йдеться про акцентологічні особливості та систему наголошення в українській мові
(на діалектному матеріалі).*

Акцентологічні особливості тих чи інших говірок, система наголошення у деяких говорах були предметом дослідження Чучки П.П., Омеляненка І.Ф., Очеретного А.Д., Пури О.Я., Клепікової Г.П., Онишкевича М.О. Такі студії надзвичайно важливі, оскільки допомагають простежити подальший розвиток наголосу, дають змогу звірити висновки та узагальнення науковців, установити діалектні особливості, допомагають з'ясувати причини багатьох акцентних явищ. Серед останніх особливе місце посідає акцентна варіантність, адже в сучасній українській мові зареєстровано більше трьох тисяч слів, які функціонують з нормативним двояким наголошенням. Причини цього явища досить різноманітні: дія аналогії, адаптація іншомовних лексем, вплив мови-посередника, реалізація відповідних тенденцій та ін. Однією з основних причин акцентної варіантності є різне наголошення у говорах. Це характерно для слів усіх основних лексико-граматичних розрядів.

Серед непохідних іменників чоловічого роду двояке наголошення у непрямих відмінках однини властиве лексемам **страх, час, шлях**. В. Складенко дослідив, що в іменнику **страх**, як і в деяких інших баритонованих іменниках, флексивна акцентуація форми місцевого відмінка однини з флексією *-у/-ю* на ґрунті переважно південно-західних говорів поширилася на всі відмінкові форми [1:74]. У полтавських говорах це слово побутує з кореневим наголосом: **стра́ху** [2:312], а в південно-західних – з флексійним: **страху́** [3:286]. Різне наголошення у говорах має іменник **час**: **ча́су** – у південно-східних [2:38,86,95], **часу́** – у південно-західних [4:239].

Іменник **гість** уживається з двоякою акцентуацією в давальному, орудному та місцевому відмінках множини: **гостя́м** і **гостя́м**. У південно-східних та північних говорах формам множини цього іменника властиве флексійне наголошення [3:59,468; 5:132], а в південно-західних – кореневе. Різна акцентуація у говорах є основною причиною нормативної варіантності. Рекомендованим, очевидно, потрібно вважати наголос **гостя́м, гостя́ми, у гостя́х**.

Під впливом живого мовлення, мабуть, виникло двояке наголошення в іменнику **отаман**. У південно-східних говорах переважає **ота́ман**, у південно-західних – **отамáн** [6:28-29].

Окремі іменники із суфіксом **-ець** зареєстровані з акцентною варіантністю у усіх відмінкових формах. Це стосується таких слів: **клинець, хлібець, червець** (комаха, фарба). Ще з II-ї половини XIX ст. ці лексеми мають різне наголошення у говорах: накореневе у південно-західних [7:1,349], суфіксальне у південно-східних [8:352,1100].

Двоякий наголос мають поодинокі слова із суфіксом **-анин (-янин)**. Іменники цього типу в пам'ятках і поезії XVI – початку XVIII ст. мають в основному наголос на суфіксальному **-и-** (набагато рідше на голосному **-а-** (**-я-**) цього суфікса). До кінця XVIII ст., зазначає В. Винницький, у формах однини вказаних іменників проходить переміщення акценту на **-а-** (**-я-**) суфікса, що зумовлене впливом форм множини цих же іменників, у яких наголошення **-а-** (**-я-**) суфікса є первинним. Явище індукції не охопило лише південно-західні діалекти, де іменники на **-анин (-янин)** в однині функціонують з наголосом на **-и-** цього суфікса [9:17]. Такий процес не закінчився в словах **громадянин, фінікіянин, християнин**.

У сучасній українській мові велика група префіксальних іменників чоловічого роду побутує з варіантною акцентуацією. Це здебільшого віддієслівні (значно рідше відіменникові) утворення. Особливості їх наголошення простежуються здавна: в українських акцентованих пам'ятках XVI-XVIII ст. віддієслівні іменники засвідчені переважно з префіксальним наголосом, рідше з кореневим та варіантним [10:75], найчастіше в них виступало кореневе акцентування [11:17]. В. Складенко вважає, що у цих іменниках первинним був наголос на префіксі. На українському ґрунті (це видно з найдавніших пам'яток) вони вже мають кореневу акцентуацію [12:87-89, 100-101]. Отже, в пізньопраслов'янський період (а може, й раніше) в них почалося поступове переміщення наголосу з префікса на корінь. Цей процес відбувається протягом століть і триває досі, охоплюючи все більшу кількість слів [13:26]. У південно-західних говорах двоскладові іменники чоловічого роду, утворені від префіксальних дієслів, виступають в основному з префіксальним наголосом [14:12]. Це дещо сповільнює дію вищезгаданої тенденції і, можливо, сприяє двоякій акцентуації в таких іменниках: **відгул** (відгомін), **докір, засік, обмін, огріх, приріст, просвіт, простріл** (медичний і спеціальний термін), **розбіг, розбір, розвід, розмін, переблиск, перегук, переспів, переторг, небіж, спокій** та ін.

Префіксально-суфіксальні іменники чоловічого роду із суфіксом **-ок-** у південно-східних говорах виступають здебільшого із кореневим наголосом, а в південно-західних – із префіксальним. Мабуть, неоднакове наголошення у говорах спричиняє акцентне вагання у таких словах: **затишок, затінок, назимок, наїдок, огризок, приварок, пригірок, пристінок, прожилок, просвіток, заголовок**.

З двояким наголосом у сучасній українській літературній мові (усіх формах) побутують іменники із суфіксом **-ок** та префіксом **недо-** (**недоважок, недомірок, недоросток**). Іменники цього типу виступають, як правило, з наголошеним другим складом префікса (**недо́биток, недо́варок, недо́людок** та ін.). І лише поодинокі слова функціонують із кореневим акцентуванням (**недорóбок, недостáток**). На появу двоякого наголошення таких слів, можливо, вплинули південно-західні говори, де ці іменники мають наголос на корені. Ф. Жилко вважає, що відповідне пересунення акценту в цих діалектах відбулося під впливом польської мови [15:107].

Окремі непохідні іменники жіночого роду мають нормативне варіантне наголошення у формах однини. **Сóсна́** або **сóсна** і **сосна́** подають усі сучасні словники, а в говорах ця лексема функціонує з різною акцентуацією: **сосна́** – у південно-східних [2:142; 16:190]; **сóсна** – у південно-західних [17:59; 3:101]; **сóсна** і **сосна́** – правобережне Полісся [18:55].

Іменник **спина** в давніх українських пам'ятках, лексикографічних працях XIX ст. зареєстрований з накореневим наголосом. Завдяки лінгвогеографічному вивченню, як відзначає І. Варченко, з'ясовується, що окситон **спина́**, якому відповідає російське **спина́** часто виступає характерною рисою тих говорів, де важко шукати впливів російської мови (середньополіських, подільських). Один із цих варіантів, так званий російський, має, очевидно, зв'язок з акцентуаційними умовами давнього спорідненого і-теративу (пор.ст.сл. **распинати, спинати**) та інших дериватів і підтримується також аналогіями типу **рука́, нога́, пола́**, а другий, так званий український, як і білоруський, – пов'язаний з умовами парокситонічних, тільки іменникових утворень від того ж кореня (**запи́на, опи́нка, супо́на**) та аналогіями типу **сли́на, гли́на**. Отже, окситон **спина** в частині українських говорів (подільських, середньоподільських) може розглядатися як відбиття акцентуаційної давнини, спільної для всіх східнослов'янських мов, а в інших говорах, надто в багатьох східних, що розвивались або формувались за відмінних обставин, – як додаткове переймання з російської мови, як факт, підтримуваний цією мовою [19:48]. Оскільки варіант **спина́** активно використовується в сучасній поезії та діалектному мовленні, він має право вважатися нормативним (можливим).

Чимало іменників із суфіксом **-к** (а) мають неусталене наголошення. Так, у лексемі **помилка** мовознавці основною акцентною формою вважають **пóмилка**, а допустимою (можливою) **помі́лка**. Двоєке наголошення зареєстроване у діалектах [18:268, 277]. Дехто з науковців вважає, що акцентуація **помі́лка** більше поширена в західних областях і могла виникнути під польським впливом [20:368]. Але вказане наголошення зареєстроване ще на початку XVII ст. – **помы́лка** [21:84], коли цей вплив, очевидно, не був визначальним.

Велика група іменників із суфіксом **-от** (а) функціонує з варіантним наголосом (суфіксальним та флексійним) у всіх відмінкових формах (**біднота, гіркота, глухота, духота, мерзлота, спекота, темнота, тіснота** та ін.). В. Скляренко відзначає, що в українській мові, точніше в південно-східних говорах, існує тенденція до відтягнення наголосу з флексії на суфікс. У південно-західних діалектах вона не мала такої сили. Тому, цілком можливо, сучасний двоякий наголос іменників на **-ота** з абстрактним значенням зумовлений орієнтацією на південно-східні та південно-західні говори [12:106-107].

Кілька іменників із суфіксом **-иц(я)** функціонують з двоякою акцентуацією в усіх відмінкових формах обох чисел (**буйволиця, ведмедиця, кобилиця** та ін.). На думку вчених, варіантне наголошування слова **ведмедиця** відбиває діалектні вагання [22:12]. Це стосується всіх наведених лексем, оскільки суфіксальний наголос переважає у південно-східних говорах, а кореневий – у південно-західних (бойківських) [23:345].

Іменник **зерно** в праслов'янській мові мав баритоновану а.п. [24:60]. У другій половині XIX ст. під впливом багаточисельних іменників середнього роду з наголошеною флексією (**вапно, вино, вікно, пшоно**) одержав таку акцентуацію й іменник **зерно** [25:23]. У сучасній українській мові він функціонує з двояким наголосом: **зе́рно** і **зерно́**. У південно-західних говорах частіше виступає кореневе наголошення і рідше флексійне [26:49; 5:27, 134]; у південно-східних та північних переважає флексійне [27:164; 4:176], хоч трапляється і кореневе [16:239]. Жива розмовна мова свідчить про непослідовність смислової диференціації з допомогою наголосу (**зе́рно** – **зерно́**) та про уніфікацію акценту на закінченні [28:31].

Іменник **руно** в сучасних словниках подається із кореневим наголосом. Однак установлено, що ця лексема виступає майже послідовно з флексійним акцентом у східно-поліських, трохи рідше у середньополіських, середньоадніпряньських, західнословобожанських і рідше у східнополтавських та північностепових говорах

[19:52]. Таке наголошення побутує в сучасній поезії, а тому флексійний варіант потрібно закріпити як нормативний (можливий).

У слові **решето** первинним було флексійне наголошення [29:256]. Рецесія наголосу **решето́**→**ре́шето** виникла під впливом діалектної форми називного-знахідного відмінків множини, зафіксованої у давніх українських пам'ятках [30:67]. Ще в другій половині XIX ст. зафіксовано таке наголошення: **решето́** (гал.) і **ре́шето** (укр.) [31:399]. Зараз у південно-східних говорах побутують обидва варіанти: **ре́шето** і **решето́** [32:48; 33:32]; у північних – з кореневим [16:183], а в південно-західних – з флексійним наголосом [34:213; 17:60].

Іменник **вугілля** майже послідовно представлений з варіантною акцентуацією: **вугі́лля** і **вугі́лля**. Мовознавці старішим тут вважають наголос на першому складі [35:47]. А. Білоштан висловлює думку, що в народному розмовному мовленні Київщини, Черкащини, Полтавщини наголос на першому складі не можна вважати нормативним, хоч таку акцентуацію подають і словники, бо категорія збірних назв (коріння, насіння, каміння) вживається з наголосом на передостанньому складі [28:152-153]. Варіант **вугі́лля**, дійсно, бачиться більш перспективним. Однак друга форма наголошення продовжує активно вживатися в розмовному мовленні та поезії (М. Рильський, В. Сосюра, А. Малишко, Л. Проць), а тому заперечувати її повністю, мабуть, завчасно. Найкраще подавати так, як це зараз робить більшість лексикографів: **вугі́лля** і **вугі́лля** (допустиме).

Група іменників середнього роду із суфіксом –**ц(е)** вживається з двояким наголосом у всіх формах однини, а у множині вони мають кореневу акцентуацію (**бильце, вильце, денце, крильце, шильце, болітце, деревце, копитце, озерце, стремінце**). І. Варченко зазначає, що наголос **денце́** поширений у всіх говорах (дещо рідше у подільських і північностепових), а **де́нце**, якому відповідають російське **до́нце** і білоруське **дзе́нца**, часто вживають у подільських, східноволинських, північностепових і спорадично в інших говорах, а тому закономірним для української літературної мови є "денце́", а "де́нце" відбиває спільний пройдений етап, збережений російською й білоруською мовами, які підтримують цей наголос у частині діалектів [19:51]. Л. Булаховський уважав, що флексивна акцентуація в таких словах – ознака західноукраїнських говорів, а однією з причин акцентного різнобою є зв'язок між формами родового множини і відповідними здрібнілими (пестливими) іменниками [29:301; 7:343]. На думку Ф. Нікітіної, причиною варіантності у наголошуванні двоскладових утворень даного типу є взаємодія двох тенденцій: одна полягає у намаганні зберегти наголос мотивуючого слова, а друга – виділити в акцентуаційні групи слова з однаковими суфіксами [36:174]. В. Складенко дослідив, що на ґрунті різних діалектів (особливо південно-західних) діяла тенденція до переміщення наголосу з кореня на флексію, а також тенденція до перенесення наголосу з початкового складу кореня на другий склад кореня чи на вставний голосний [37:55]. Матеріал свідчить, що рекомендованою сьогодні в більшості вищенаведених слів є коренева акцентуація.

Досить велика група іменників середнього роду з основою на продовжений –**н** функціонує в сучасній українській мові з двояким наголосом (**дбання, чхання, дригання, рикання, скубання, сьорбання** та ін.). У таких словах первинним було відтягнуте (дієприкметникове) акцентування [38:37]. "У сучасній українській літературній мові такі іменники здебільшого зберігають наголос відповідних інфінітивів: **ди́хати: ди́хання** і т.д. Певну специфіку виявляють форми в західноукраїнських говорах. Тут закономірний наголос відтягнутий на ближчий голосний основи, тобто він збігається з тим, який характеризує відповідні пасивні дієприкметники, так: східноукраїнському **пита́ння** відповідає **пи́тання** і т.п. Деякі з таких форм потрапили і в літературну українську мову і держаться в ній до сих пір, іноді як допустимі варіанти, в окремих випадках як рекомендовані" [29:IV,304].

Сучасні лексикографічні джерела, лінгвістичні дослідження послідовно подають **кла́довище** або **кла́довище́** **кладови́ще**. Цікаво, що в говорах відчутно переважає кореневий наголос [32:226; 3:414; 39:102], а також вживається **кладо́вище** [40:147]. Оскільки остання форма наголошення побутує і в класичній, і в сучасній поезії, то, очевидно, має право вважатися допустимим варіантом.

Окремі непохідні прикметники мають в українській літературній мові нормативне варіантне наголошення. У діалектах вони (**вогкий, простий, ясний**) виступають з різною акцентуацією: у південно-східних – з флексійною, хоч рідко зустрічається і коренева [3: 466, 498, 507]; у південно-західних в основному побутують з наголосом на корені [34:117, 243]; у північних – як з флексійним, так і з кореневим [16:176, 183]. Характерно, що на таке наголошення звертали увагу ще в XIX ст.: **прості́й** (укр.) і **про́стий** (гал.) [31:390]. У сучасній літературній мові переважає флексійний варіант, який і визнається рекомендованим, а кореневий – допустимим.

Двоєке наголошування спостерігається в багатьох (29) відіменникових прикметниках із суфіксом –**ан**- (**-ян**-) (**весняний, воцаний, морквяний** та ін.). Такі прикметники ще в праслов'янській мові характеризувалися

акутовою інтонацією кореня [41:20]. З. Веселовська дослідила, що в акцентованих пам'ятках, як і в сучасній українській літературній мові, відзначається три типи наголосу – накореневий, суфіксальний і флексивний [42:86-87]. Причиною виникнення флексивної (вторинної) акцентуації О. Романченко вважає аналогію та діалектний вплив південно-західного наріччя [43:80].

Різне наголошення у говорах спричинило варіантну акцентуацію в кількох прикметниках із суфіксом – **к(ий)**. Лексеми **близький, кріпкий, легкий** у південно-західних говорах засвідчені з кореневим (первинним) наголосом, у північних – і з кореневим, і з флексійним, а в південно-східних – тільки з флексійним [3:335, 460; 16:33; 18:115, 121].

Серед первинних прислівників із двояким акцентуванням виділяються лексеми **завжди** та **якось**. Сучасні словники реєструють **завжди́** і **завжди́**, а в діалектах аналізоване слово наголошується неоднаково: у південно-східних говорах наголос на останньому складі [3:405], а в північних та південно-західних – на першому [3:37,73; 44:76], що могло сприяти акцентному ваганню.

Різної у наголошенні прислівника **якось** простежується ще з кінця XIX століття. У XX ст. лексикографічні праці та лінгвістичні дослідження фіксують частіше **яко́сь** і **яко́сь**, рідше тільки **яко́сь**. Остання форма наголосу побутує у південно-західних говорах (Дрогобиччина) [3:17].

Досить велику групу складають прислівники із суфіксом –**о**–, співвідносні з прикметниками (**високо**, **глибоко**, **широко** та ін.). Варіантна акцентуація в цих утвореннях є наслідком різного наголошення у говорах: **ви́соко** – в південно-східних, **ви́соко** – в південно-західних [45:329-333].

Отже, українське наголошення становить єдину цілісну систему. Водночас у говорах сучасної української мови досить часто простежується різна акцентуація певних типів лексем чи окремих слів. У таких випадках нормативно визнається або одна із різних форм наголосу (як правило, південно-східна – **пи́шуть**, **везу́** тощо), або двояке (варіантне) наголошення (**госпа́дям** і **госпа́дям**; **до́кір** і **до́кір**, **о́бмін** і **о́бмін**). Ці лексеми складають в українській мові своєрідну, цікаву і досить велику групу, в якій нараховується близько 400 утворень. Найбільше таких слів зареєстровано серед іменників, значно менше серед інших основних морфологічних класів. Рекомендоване зараз наголошення (основний варіант) не в усіх випадках є більш перспективним: з часом співвідношення між домінуючим та можливим варіантами може змінюватися. Однак уніфікація наголосу в розглянутих словах проходить дуже повільно, а в багатьох типах лексем вести мову про неї передчасно, оскільки різна акцентуація часто побутує в живому мовленні та підтримується поетичним вжитком. Передусім на основі вжитку воно реєструється у лексикографічних працях, подається у лінгвістичних дослідженнях (як нормативне чи ненормативне), а тому подальше вивчення наголошення у говорах особливо актуальне.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Винницький В.М. Акцентная система современного украинского литературного языка: Автореф. дис. ... д-ра філол. наук: 10.02.02. – К., 1985. – С. 17.
2. Verchratskij. J. Ein weterer Beitrag zur Betonung im Kleinrussischen: Arch.slav. Philol – 1879. Bd.3. – S.381-413.
3. Бандрівський Д.Г. Говірки Підбузького району Львівської області. – К., 1960. – 104 с.
4. Берында П. Лексикон славеноросский. – К., 1627 / Підгот. до вид. В.В. Німчук. 1961.-271с.
5. Білоштан А.П. Про наголос іменників // Питання мовної культури. – К., 1967. – Вип.І. – С. 29-34.
6. Булаховський Л.А. Вибрані праці: В 5-и т. – К., 1975 – 1980. – Т.ІІ-ІV.
7. Булаховський Л.А. Український літературний наголос (характеристика норми). – Київ-Львів, 1947. – 54с.
8. Варченко І.О. Лубенські говірки і діалектна суміжність. – К., 1963. – 249 с.
9. Варченко І.О. Міжмовні акцентуаційні контакти і лінгвогеографія // Праці ХІІ республіканської діалектологічної наради. – К., 1971. – С. 46 – 59.
10. Ващенко В.С. Полтавські говори. – Харків, 1957. – 539 с.
11. Веселовська З.М. Дублетні наголоси в сучасній українській літературній мові // Укр. мова в шк. – 1960.- № 2. – С. 16 – 21.
12. Веселовська З.М. З історії українського наголосу. Про наголос іменників в XVI-XVIII ст. // Наук. зап. Харк. пед. ін-ту іноз. мов, 1955. – Т.3. – С. 59-79.
13. Веселовська З.М. Наголос у східнослов'янських мовах початкової доби формування російської, української та білоруської націй (кінець XVI – початок XVIII століть). – Харків, 1970. – 163с.
14. Винницький В.М. Коренева акцентуація суфіксальних прикметників // Мовознавство. – 1991. - № 6. – С.19-25.
15. Винницький В.М. Наголошування префіксальних безсуфіксних іменників чоловічого роду // Укр. мова і літ. в шк. – 1979. – № 6. – С. 25-32.
16. Говори української мови (збірник текстів). – К., 1977. – 590 с.
17. Гумецька Л.Л., Керницький І.М. Наголос у сучасній українській літературній мові і боротьба з відхиленнями від норми // Укр. мова в шк. – 1956. – № 3. – С. 3-13.
18. Желеховський Є., Недільський С. Малорусько-німецький словар. – Львів, 1886. – Т. 1-2.

19. Жилко Ф.Т. Нариси з діалектології української мови. – К., 1966. – С. 107.
20. Залеський А.М. Вокалізм південно-західних говорів української мови. – К., 1973. – 155 с.
21. Лисенко П.С. Словник поліських говорів. – К., 1974. – 260 с.
22. Матвіяс І.Г. Іменник в українській мові. – К., 1974. – С. 132.
23. Наконечний М.Ф. Наголос // Сучасна українська літературна мова. – К., 1969. – С. 358-369.
24. Никитина Ф.А. Влияние аналогии на словообразование. – К., 1973. – 198 с.
25. Никончук М.В. Матеріали до лексичного атласу української мови / Правобережне Полісся/. – К., 1979. – 314 с.
26. Омельяненко І.Ф. Діалектологічні спостереження над наголосом мови колгоспників сіл Шевченкового і Будищ // Наук. зап. ін-ту мовознавства. – 1941. – Т.1. – С. 163-166.
27. Онышкевич М.О. Карпатская диалектология и ономастика. – М., 1972. – С. 300-410.
28. Очеретний А.Д. Из спостережень над наголосом говірок Уманського району на Черкащині // Наук. зап. пед.ун-ту. – 1958. – Т. 29. – С. 31 – 32.
29. Павлюк М.С., Робчук І.К. Словозміна іменників в українських говірках Румунської Добруджі // Українська діалектна морфологія. – К., 1969. – С. 140 – 151.
30. Пилинський М.М. Мовна норма і стиль. – К., 1976. – 287 с.
31. Пристай Б.Р. Акцентна варіантність відприкметникових прислівників із суфіксом –о // Українська філологія: школи, постаті, проблеми. – Львів, 1999. – С. 329-333.
32. Пристай Б.Р. Акцентні варіанти іменників та прикметників у сучасній українській мові: Дис. ... к-та філол. наук: 10.02.02. – Львів, 1995. – С. 28-29.
33. Пуїо Й.Ю. Визначення ізоглос тваринницької лексики українських говорів району Карпат у зв'язку з етнічним складом краю і суміжних областей // Структура і розвиток українських говорів на сучасному етапі. – Житомир, 1983. – С. 102-104.
34. Пура О.Я. Деякі особливості наголосу в говорах західної Дрогобиччини // Наук. зап. філол. ф-ту Ров. пед. ін-ту, 1961. – Т.5. – С. 239.
35. Романченко О.В. Дублетність у наголошуванні прикметників // Мовознавство. – 1977. – № 3. – С. 77-83.
36. Скляренко В.Г. З історії акцентуації абстрактних іменників (іменників на –ння, –ття) // Мовознавство. – 1973. – № 4. – С. 34-41.
37. Скляренко В.Г. З історії акцентуації іменників середнього роду о-основ (іменники з кореневим наголосом) // Мовознавство. – 1972. – № 5. – С. 62-69.
38. Скляренко В.Г. История акцентуации имен существительных украинского языка: Автореф. дис. д-ра филол. наук: 10.02.02.–Київ, 1983. – 46 с.
39. Скляренко В.Г. Історія акцентуації іменників а-основ української мови. – К., 1969. – 148 с.
40. Скляренко В.Г. Історія акцентуації іменників середнього роду української мови. – К., 1979. – 111 с.
41. Скляренко В.Г. Історія акцентуації іменників української мови з суфіксом –ц(е) // Тези доп. та повід. міжвуз. наук. конф. з питань східнослов'янського іменного словотвору. – К., 1974. – С. 53-55.
42. Скляренко В.Г. Нариси з історичної акцентології української мови. – К., 1983. – С. 74.
43. Уманець М. і Спілка А. Словарь російсько-український. – Львів, 1893. – 1143 с.
44. Чучка П.П. Деякі акцентологічні особливості говірок околиці Ужгорода // Допов. та повід. Ужгород. ун-ту, 1958. – № 8. – С. 59-62.
45. Шило Г.Ф. Південно-західні говори УРСР на північ від Дністра. – Львів, 1957. – 254 с.

Матеріал надійшов до редакції 22.12.2003 р.

Б.Р. Пристай. Ударение в говорах и акцентная вариантность.

*В статтє говориться об акцентологических особенностях и системе ударения в украинском языке
(на диалектном материале).*

Pristay B.P. The Stress in Dialects and Accent Variance.

*The article sets out accent peculiarities and stress system of the Ukrainian language
(based on a dialectal material).*